

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

№. 2381 / 13.03 1996 г.

София, бул. Дондуков №18
тел. 885 764;

19/03/1996 г.
6/К 9 ч/96 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

г.н. ст. Становище
365
СТАНОВИЩЕ

на Националния институт за паметниците на културата /НИПК/

ОТНОСНО: Искане от група народни представители от СДС по конституциосъобразността на разпоредби от Закона за паметниците на културата и музеите.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането на народните представители се отнася до текстове от специалния Закон за паметниците на културата и музеите, касаещ специфична професионална материя. Именно НИПК е единствената в страната институция извън Министерство на културата, която съгласно този Закон /чл.4 ал.2, чл.20 ал.3, чл.21 ал.3, чл.24 ал.1 и др. от ЗПКМ/ и други подзаконови нормативни документи /ПУЗНИПК, Наредби на Комитета за култура №№ 5, 6 и др./ има задълженията и правомощията да съгласува действията отнасящи се до паметниците на културата и тяхната среда.

Предоставянето от страна на държавата на посочените правомощия на НИПК, изхожда от наличието на специализираните професионални познани които притежава тази институция, аналогично на подобните формации във всички европейски страни.

На това основание ще изложим мотивите си, като страна по конституционното дело, именно от професионални позиции.

По чл.28 ал.1

Покупката, продажбата, замяната и дарението на недвижими паметници на културата се следи и съгласува от НИПК, единствено за да се предотврати отпадането на задълженията за опазване на паметниците при смяна на субектите, които ги притежават. Многобройни са случаите, когато при посочените действия се пропуска /или умишлено скрива/ фактът, че съответната сграда е паметник на културата, тъй като това изисква съобразяване със законовите разпоредби. Това неминуемо води до неконтролируеми намеси в организацията на паметника, в неговата планова и пространствена организация в типологичната му характеристика т.е. в неговата културно-историческа ценност.

Особено важно е да посочим, че съгласуването от НИПК на действията по чл.28 не означава забрана за тяхното извършване, а само посочване на условията и ограничителите, които следва да съпътсват тяхното осъществяване.

Въпросът за критериите, поставен в искането на депутатите, е основен полагач при професионалната работа с културно-историческото наследство.

Приетата у нас критериална система, която следва изискванията на международните документи в областта на опазването /харти, конвенции и пр./ се прилага стриктно и с цел за максимално обективизиране на процеса на опазването на културно-историческото наследство. Основни елементи от нея са: критерият за автентичност, критерият за научна и художествена стойност, критерият за взаимодействие със средата, критерият за социална значимост.

В своята цялост критериалната система е, разбира се, много по-сложна от посоченото, поради което прилагаме показателна част от нея (Прилож. 2). Същественото е че, тази система се прилага в значително по-ранен етап от действията предвидени по чл.28, който борави с резултатите от нейното приложение - статута и категорията на паметника. Именно категорията на паметника

определя ограничителите и изискванията, които съпътсват съгласувателната ни дейност по чл.28 и в този смисъл максимално я обективизират. Дължим ясно да подчертаем, че вида собственост /държавна, общинска, на юридически и физически лица/ няма никакво отношение към този процес. Доказателство за това са приложените критерии, в които липсва позиция за собственост.

Защитавайки целесъобразността от прилагането на чл.28, си позволяваме да добавим, че този текст, е в значителна степен по-малко ограничителен спрямо правото на собствениците, в сравнение с други разпоредби на същия Закон, от които чл.28 е всъщност следствие. В този смисъл неговото изолиране от общия законов контекст, по наше мнение, не е оправдано.

По чл.30

Съгласно текста на този член НИПК не е страна в действията, предвидени в него, поради което ще се ограничим да посочим само някои, съществени, според нас, обстоятелства:

- съгласно правомощията, които има, именно професионалният институт ще определи и предостави на Министерството на културата оценката за същинската стойност на паметника на културата - обект на действията на чл.30.Позволяваме си да мислим, че това е една безспорна гаранция, срещу случайни или субективни преценки, имайки предвид посоченият по-горе системен подход при определяне на културно-историческите стойности;

- приложеното в текста определение "висока стойност" говори за твърде ограниченото число паметници на културата, които се включват в обхвата в чл.30. В този смисъл, броят на засегнатите субекти е минимален, като, същевременно, се създават условия за защита на по-широкия обществен и национален интерес;

- съществуват аналогични текстове в законите за опазване на културно историческото наследство на редица европейски страни. Показателни са, според нас, текстовете по същия проблем, от френския корпус от законодателни актове от 1913 год. до наши дни /Приложение 1/.

Ж

Ж Ж

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Текстовете от Закона за опазване на паметниците на културата и музеите, предмет на конституционното дело, са безспорно ограничителни, но това е, по същество дълбокият смисъл на целия Закон, който е единствената за сега законова преграда срещу посегателствата, профанирането и разрушението на паметниците на културата.

По наше мнение, не ограниченията трябва да бъдат намалени или премахнати, а разумно следва да се увеличат преференциите и облекченията, които държавата да предостави на собствениците на сгради - паметници на културата - данъчни, материални, финансови и др.. Върху тази именно страна на държавната грижа, сме съсредоточили вниманието си при подготвянето на изцяло новия Закон за "Опазване на недвижимите паметници на културата" за който е сезирана Комисията по култура на Народното събрание

Посочените позиции на Националния институт за паметниците на културата изхожда от убедеността за огромната професионална и гражданска отговорност, която носим за опазване на културно-историческото наследство - основен фактор на националната ни идентичност.

НИПК е на разположение за допълнителни пояснения, ако приемете, че те са Ви необходими.

С УВАЖЕНИЕ

ДИРЕКТОР:

/арх. Ем. Московска/

